

Література

1. Иванов С. А. Трудовое право переходного периода : некоторые проблемы / С. А. Иванов // Государство и право. – 1994. – № 4. – С. 53-61.
2. Бойко М. Д. Порівняльне трудове право: навч. посіб. / М. Д. Бойко. – К.: Атіка, 2007. – 384 с.
3. Куренной А. М. Трудовое право: на пути к рынку / А. М. Куренной. – М.: «Дело Лтд», 1993. – 304 с.
4. Бегичев Б. К. Субъектная дифференциация правового регулирования в советском трудовом праве / Б. К. Бегичев // Сборник ученых трудов Свердловского юридического института: Ученые записки Свердловского юридического института. – Вып. 2. – Свердловск. – 1964. – 246 с. – С. 135-178.
5. Чанишева Г. Право на об'єднання як колективне трудове право / Г. І. Чанишева // Юридический вестник. – 2000. – № 3. – С. 89-95.

УДК 347.463

Довгуш М. П., здобувач
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОГОВОРУ ТРАНСПОРТНОГО ЕКСПЕДИРУВАННЯ

Історія розвитку транспортно-експедиційної діяльності нараховує більш ніж сто років. Слід відмітити, що інститут транспортної експедиції відомий багатьом розвинутим правовим системам світу. Світовий досвід дозволяє зробити висновок, що транспортно-експедиційне обслуговування є невід'ємним елементом сучасної інфраструктури транспорту, який дозволяє максимально ефективно організувати транспортний процес.

Зміст поняття транспортно-експедиційної діяльності, як і її зміст, зазнавав значні зміни по мірі розвитку ринку транспортних послуг. Зі збільшенням капіталовкладень у транспортні перевезення та створенням системи міжнародного партнерства роль експедитора трансформувалась у головну роль в системі доставки вантажів. Багатогранна та складна природа правовідносин, які виникають у рамках надання транспортно-експедиційних послуг, об'єктивно потребує формування відповідного національного, міжнародного законодавства та наукового дослідження. Слід погодитись з точкою зору Є. В. Вороніної, яка вказує, що, на жаль, існує стала тенденція для даної сфери діяльності, коли є недостатність правового регулювання та явний розрив між змістом правових норм і реально існуючими правовідносинами [6, с. 125].

Аналіз законодавства України дозволяє зробити висновок, що воно є на стадії свого розвитку. Одним з актуальних питань, які потребують вирішення, є визначення предмету договору транспортного

експедирування. В сучасній юридичній літературі предмет зазначеного договору розглядається як сукупність послуг, що надаються експедитором, які пов'язані з організацією перевезення вантажів. При цьому сам предмет розкривається шляхом перелічення послуг, які пов'язані з перевозкою вантажів. Є і інший погляд на цю проблему, так Є. В. Вороніна вважає, що транспортно-експедиційна діяльність складає предмет договору транспортного експедирування. Однак, як справедливо відмічає Х. І. Шварц, в літературі не має єдиної думки щодо предмету експедиторської діяльності, але всі погоджуються з тим, що експедиторська діяльність має допоміжний характер по відношенню до договорів перевезення [6, с. 712]. Правильне визначення предмету договору транспортного експедирування, дозволить правильно визначити правову природу досліджуваного зобов'язання та відокремити його з широкого кола послуг які надаються на оплатній основі, особливо серед кола так званих «непоименованных» транспортних договорів.

Вважаємо за необхідне звернути увагу, що ні Господарський кодекс України (ст. 316) ні Цивільний кодекс України (ст. 929) не наводять визначення поняття «транспортне експедирування». Прийняття Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 1 липня 2004 року значно розширило об'єм правового регулювання, однак багато питань так і залишилось невирішеними. Відповідно до ст. 1 вищезазначеного Закону України транспортно-експедиторська діяльність – підприємницька діяльність із надання транспортно-експедиторських послуг з організації та забезпечення перевезень експортних, імпорتنних, транзитних або інших вантажів. Відповідно, транспортно-експедиторська послуга – робота, що безпосередньо пов'язана з організацією та забезпеченням перевезень експортного, імпортного, транзитного або іншого вантажу за договором транспортного експедирування. Як бачимо, це не дозволяє розкрити предмет договору транспортного експедирування. Тому, вважаємо за необхідне окреслити актуальне питання договору транспортного експедирування, а саме – предмет договору.

У відповідності з чинним українським законодавством договір транспортного експедирування – це самостійний договірний вид, який має багато рис інших видів зобов'язань. Якщо розглядати ізольовано окремі елементи послуг експедитора, то здається, що вони регулюються у рамках інших господарських та цивільно-правових договорів. Аналіз наукових точок зору на цю проблему дозволяє виділити такі договори: договір підряду (вантажно-розвантажувальні роботи); договір перевезення (доставка вантажу); договір зберігання (забезпечення цілісності та неушкодженості вантажу); договір комісії або договір доручення (оформлення передачі та приймання вантажу). Ми вважаємо, що оскільки договір транспортного експедирування є самостійним договором, то підхід, коли предмет договору визначається через аналіз тільки дій

експедитора є помилковим. Вважаємо за необхідне навести з цього приводу власні думки. Слід відмітити, що всі дії, які виконує експедитор з обслуговування клієнта, створюють нерозривний процес, юридичне регулювання якого здійснюється лише в рамках одного, а не декількох договорів. По-друге, цілісність зазначеного процесу обумовлена допоміжним характером діяльності експедитора по відношенню до транспортних перевезень. Тобто, можна зробити висновок, що поза зв'язком з транспортом немає і договору експедирування. Необхідно відмітити, що особливість предмету договору полягає в тому, що всі послуги, які надає клієнту експедитор направлені на досягнення єдиної мети – забезпечення перевезення вантажів. Вважаємо, що зазначена ознака дозволяє відмежувати послуги які надаються експедитором, від послуг які надаються вантажовідправникам, вантажоодержувачам та транспортним організаціям з боку інших осіб, які обслуговують учасників транспортного процесу.

Література

1. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Кн. 4: Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М.: Статус, 2002. – С. 396-420.
2. Витрянский В. Участники договорных отношений, связанных с перевозками / В. Витрянский // Хозяйство и право. – 2001. – № 2. – С. 26-48.
3. Егизаров В. А. Транспортное право: учеб. пос. / В. А. Егизаров. – М.: Юрид. лит., 2001. – 272 с.
4. Кокин А. С., Левилов Г. А. Международная транспортная экспедиция / А. С. Кокин, Г. А. Левилов. – М.: Дело, 2005. – 448 с.
5. Морозова Н. В. Правовое положение клиента по договору транспортной экспедиции / Н. В. Морозова // Транспортное право. – 2004. – № 4. – С. 35-39.
6. Хозяйственное право: учебник / В. К. Макутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др.; под ред. Макутова В. К. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.